

לוצרן, ז' אלול תרצ"ה
5.9.35

גאולה ועמוס היקרים -

בימי הקונגרס לא כתבתי לכם - כי לא היה בידי
אף רגע פנוי. עס גמר הקונגרס נשארתי כחוסר אונים. ביום
הנעילה כבר לא יכלתי לעמוד על רגלי מרוב עיפות ומתיחות
נפשית. יעברו עוד כמה ימים עד שאשיב כוח - ובינתיים העבודה
נמשכת. כי אחרי סגירת הקונגרס באה ישיבת הסוכנות, ובין
הפסקה להפסקה יש פגישות, שיחות, ישיבות והתנגשויות - שיירי
הקונגרס.

אמש נקראה ישיבת הוה"פ הציוני החדש - וכמעט לא
יזמן - נגמרה באותו ערב. נבחרה נשיאות של הוה"פ הציוני;
לוקר שיצא מההנהלה הציונית, נבחר ליו"ר הטוענה אשר תהיה
על יד ההנהלה לנציגי ההסת" הציונית; אני נבחרתי לחבר
הדירקטוריום של הקה"ק על מנת להיות ב"כ ההנהלה (גוברנור)
בזכות וויטו.

היום ומחר נמשכות ישיבות הסוכנות.

אנסה לספר לכם מה קווייתי מקונגרס זה ומה נחן
הקונגרס למעשה.

ס' אלול תרצ"ה

שוב לא הונח לי בלתי עד היום. ישיבות הסוכנות
העסיקו אותי, ולא יכלתי להמשיך מכתבי. אחמול לפנות ערב
נסתיימה ישיבת הסוכנות, והיום החלטהי לא לסדר עוד כל

ישיבה פה. בישיבה מצומצמת שחיתה שלשום של חברי ההנהלה
הפוליטית (וויצמן, ברוצקי, משה ואנכי) הוחלט שאני אלך
ללונדון לחדשים, עד שוב הנציב לארץ.

אשהת אולי עוד שבוע ימים בשווייצריה לנוח, ואני
מקווה לסיים מכתבי זה...

אומר לכם תחילה מה רציתי מקונגרס זה.

קודם כל ראיתי צורך שבקונגרס תוצג בכל היקפה
שאלת הגשמת הציונות. הדגשתי "הגשמת" - מפני שנראה לי, כי
אין צורך מיוחד הפעם לגולל את שאלת העם היהודי, כלומר
הצורך בציונות. כי אף פעם לא היה ברור כל כך גם ליהודים וגם
לעולם כולו שהמצב הקיים - קיום העם היהודי בגולה - הוא
בלתי אפשרי. הדבר הפרובלימטי (בגדר שאלה) הוא - המסוגלה
הציונות לפתור את השאלה, כלומר המסוגלה א"י לקלוט המונים
יהודים גדולים וכיצד. לא רק העולם הרחב, לא רק העם היהודי
בכללו, אלא אפילו המוני ציונים אינם יודעים זאת ואינם מאמינים
בכך. וראיתי צורך להרחיב את ראית היקף ההגשמה, להציג את
חזון-ההגשמה אם לא בגדלו המלא והשלם, הרי לכל הפחות בשעור-קומה
מספיק לתקופת דור אחת. כוונתי היתה להראות לא רק מה שאפשר
לעשות - כי אם כמה קשה הדבר לעשותו, כמה מאמצים פנימיים
וחיצוניים דרושים למען בצע הגשמה זו. לכך היתה מכוונת
הרצאתי ביום השני לפתיחת הקונגרס, אשר בוודאי קראתם אותה
ב"דבר".

היו לי שני קשיים בהרצה זו: זמן ולשון.

לפי הקווים שציינתי לעצמי (אני אינני מכין הרצאה בכתב, אבל הפעם רשמתי לעצמי ראשי-פרקים) היחה ההרצאה צריכה להספך לכל הפחות ארבע שעות. אריכות זו לא תתכן בקונגרס ציוני, והייתי מפני כך נאלץ לקצץ כמה דברים עיקריים. הקושי השני הוא בלשון. דבר שנוגע עמוק לנפשי אני יכול להביד רק עברית. אבל רבים הנאספים בקונגרס שאינם מבינים עברית, וראיתי הפעם הכרח לדבר בלשון שחיה מובנת כמעט לכל השומעים. משום כך דברתי יודית. אבל דיבור ביודית על ענין זה קשה עלי מאוד, כי עלי לחרג תוך כדי דיבור מכחשבהי העברית, ולעמיט קרובות חסרו לי כלים ביודית - והדיבור עלה לי בקושי רב. כטגכרתי הייתי שסוף זעה עד מעילי העליון. עיפות זו ניכרה ככונן גם בדברי, אבל נדמה לי שהמטרה העיקרית הושגה: אמקי החשטה הציוניה הורחבו בהכרת התנועה ונתבלטו ביתר בהירות קשיי-ההגשמה והסאמציס העצומים הדרושים לבצועה.

הדבר השני שרציתי בקונגרס זה - ליכוד החזית הפנימית והקמת קואליציה (צרוף מפלגות) רחבה (מלבד מפלגת "מדינת היהודים", שיש לה כל החסרונות של הרוויזיוניסטים, בלי הכשרונות של ז'בוטינסקי). בקונגרס השטוה עשר בפרג הוקמה קואליציה קטנה: רק הסועלים וציוני א' (הפרוגרטיביים) נכנסו להנהלה. גם אז רציתי קואליציה רחבה והצעתי לכזרתי ולציוני ב' להכנס להנהלה. אבל אלה (מזרחי וב') חשבו שבלעדיהם אי אפשר להקים הנהלה, ולכן הציגו לנו תביעות סוכרזות ומחוצפות שאי אפשר היה לקבל, ונאלצנו אז להקים קואליציה קטנה (רק של שהי מפלגות) ולהראות לכל ההסתדרות הציונית שאנו

פוכשרים לנהל את התנועה גם בלי המזרחי ובלי ציוני ב".

כל המפלגות הציוניות הוכרחו להודות (בלבס, כי לא כולן רצו להגיד זאת בגלוי) שאף פעם לא הייתה להסתדרות הציונית הנהלה יותר טובה ויותר מוצלחת. הבחירות לקונגרס הוכיחו שלעם יש אמון רב בהנהלה זו. אם כי גדל מספר השוקלים והמצביעים – לא נפל חלקנו בבחירות, כי אם להיטך. מ-43% בקונגרס י"ח עלינו הפעם ל-50% כמעט. גם השותפים שלנו – ציוני א' – החגברו, ולשהי מפלגות ההנהלה היו כ-70% מכל צירי הקונגרס. מפילו במזרחי נתגבר האגף השמאלי על חשבון האגף הימני.

וסכיוון שכך – אתם יכולים לשאול: למה להרחיב את קואליציה? למה להכניס מפלגות חדשות הנלחמות בהנהלה ובעוליה? למה לא להמשיך את ההנהלה הקודמת?

כך באמת טענו אחדים מהבריזנו, וביחוד אנשי "השומר

הצעיר".

הטעמים אשר המריצו אותי לעמוד בעד קואליציה רחבה

הם שלשה:

א) שלמות אחתהדרות הציונית. ההס' הציונית אינה מרינה, אין לה שלטון ממשי, אין לה כוח כפיה, אין לה מסיט, ואין היא יכולה לחייב את מי שהוא שישתייך אליה. זוהי הסתדרות של מתנדבים, הבנויה על משמעת חפשיה, מכבדת דבריון ולא באונס. אמנם להסתדרות זו יש רכוש רב – שהי קרנוה, בנקים, משקים ועוד. יש לה גם זכויות פוליטיות: נציגות כלפי ממשלת המנדט וחבר הלאומים, והיא מחלקת סרטיפיקטים. היא מדברת בשם העם ומרכזת המוניים. אבל אם עמי מפלגות יוצאו

בחור הנהלה, זאת אומרת, יוצאו מכל השפעה מכשית על כיוון
 הפעולה וגם יוצאו ע"י כך מכל הנאה שיש בהנהלה - מי יערוב
 שמפלגות אלו ימשיכו לשאת בעול, יעבדו בעד השקלים ובעד ההרנות,
 יקיימו את המטמעת? מי יערוב שלא יעזבו לגמרי את ההסתדרות -
 ואולי גם יצטרפו בחלקן או ברובן להסתדרות הרוויזיוניסטית -
 ויחזרו תחת הקיום, הכוח, ההשפעה ואפשרות הפעולה של ההסת'
 הציונית? כמובן, אי אפשר ששתי מפלגות אלו שהן מיעוט (רק
 כ-25 אחוז) יורשו להטיל את דעתן על כל החנועה, או יקבלו
 בהנהלה חלק גדול למעלה ממה שמגיע להן על פי מספרן. אבל אם
 יסכימו בעיקר לפרוגרמה שלנו ויסתמקו בחלק מתאים והוגן בהנהלה -
 אין לנו כל רשות להוציא אותן, להימך, עלינו לעשות כל האמצעים
 למען ייכנסו. כי על ידי כך אנו מגדילים את כוחה ושלכותה
 של ההסת'. ביחוד עכשיו כש'בוטינסקי' מנסה להקים הסתדרות
 מהירה, וכפי שאני מכיר אותו, לא יעמוד בפני שום דבר במלחמתו
 נגדנו: ילשין בפני הממשלה עלינו, יחקטר עם כל שונא ואויב ובלבד
 שיעזור לו להזיק לנו, ישטין ויעליל בחור העם היהודי ומחוצה לו,
 ויבטיח לכל מי שיחקטר אתו "הרים וגבעות" (אשר לא יקיים,
 כמובן) ובלבד שיהרוס את ההסת' הציונית.

ולשם מלחמה ברוויזיוניזם ולשם חיזוק פנימי של

החנועה הציונית ראיתי הכרח בקואליציה רחבה, אמנם לא בכל
מחיר, אבל בתנאים ישרים וחוגנים, גם לנו וגם להם.

הדבר השלישי שדרשתי מקונגרס זה היה תיכון

הסתדרותי. כשנוסדה ההסתדרות הציונית לפני 38 שנה ע"י חרצל

לא היו בה כמעט מפלגות. כולם היו ציונים סתם. וההסתדרות

הציונית הייתה בנויה על ארגונים ארציים. בכל ארץ הייתה קיימת הסתדרות ציונית ארצית אחת. במזרח הזמן קמו מפלגות - פועלי ציון (אחר כך גם צ.ס., התאחדות, השומר הצעיר) ומזרחי ורוויזיוניסטים. (אחר כך ציוני א', ציוני ב', "סדינה היהודים"). עכשיו יש רק מפלגות. כל ציוני מוכרח לפי המצב הקיים להכנס לאחת המפלגות כי מלבד המפלגות אין כלל ארצות ציוני. מה יעשה יהודי שאינו רוצה להצטרף כלל לאחת המפלגות ורוצה להיות ציוני סתם? ליהודי כזה אין עכשיו מקום בהסתדרות הציונית, ויהודים אלה רבים מאוד, ועלינו להרבות את מספרם. אני סאמין שהציונות יכולה עכשיו להיות לחנודת-עם גדולה, ולרכוש המוניטין חדשים. הטונים אלה - הציונות בכללה חמשוך אותם, - המפלגות - לא! יש המון יהודים אשר יכירו בנקל שאין סוציאליזם אחר לעם היהודי מלבד הציונות, אבל אין הם מבינים עדיין את ההבדלים שבין המפלגות הציוניות, ואינם מוכשרים לקבוע איזו מפלגה צודקת. הם מוכשרים באופן כללי להכריע בשאלות כלליות, שהמפלגות נחלקות בהן, אבל אינם רוצים ואינם יודעים את האידאולוגיה והטרוגרמה המיוחדת של המפלגות. ולפיכך יש לברוא מסגרת כזו אשר תאפשר ליהודים אלה להסתייך להסת' הציונית, ככלי להסתייך לאחת המפלגות שבהם הציונית. ועוד דבר. יש חילוקי דעות בקרב המפלגות. לכל מפלגה יש השקפה וכיוון שלה. אבל יש דברים יסודיים מסותפים וכלליים לכל ציוני. אחרת - לא חוכל להתקיים הסת' ציונית אחת. יש פעולות מאוחדות: קרנות, שקלים, עליה, חלוציות, עברית וכדומה. כשביל פעולות מאוחדות אלה מן ההכרח שתהיה

מסגרת הסתדרותית משותפת בכל ארץ וארץ. מפני זה רצייתי שקונגרס יקים בכל ארץ הסתדרות ציונית אחידה שתכלול כל ציוני וציוני בלי הבדל מפלגה; ובתוך הסתדרות זו יחקיימו הספלגות והארגונים השונים. פרטי הצעתי אני שולח לכם לחוד.

עכשיו יע מצב כזה: בכל ארץ קיימת "הסתדרות ציונית" - אבל אין זו הסתדרות של כל הציונים באותה ארץ, אלא רק של הציונים "הכלליים" שאינם כלליים לגמרי, אלא בעליבתים (בורגנים) פחות או יותר. חברינו אנו, וכן גם חברי המזרחי אינם חברים בהסתדרויות ארציות אלו, ולכן אין היא ראויה לשם הסת' "ציונית", כי אין זו אלא מפלגה. ומסוים כך ראיתי צורך בחיקון הרצוף זה למכתבי.

(חקראו על ענין זה את הפרק "האועל בציונות" בספרי "מסעמד לעם", ביחוד עמודים שי - שיג).

הדבר הרביעי שרצייתי שהקונגרס - היא התווית דרך רהבה ובהירה לפעולתנו בעתיד. ההנהלה הנבחרת בקונגרס הי"ח (בפרג) פילסה דרך חדשה לציונות גם בשטח הפוליטי, גם בשטח הכספי, גם בשטח העליה וגם בשטח ההסתדרותי.

ביחסינו את הממשלה, את הערבים קבענו שיטה פוליטית

חדשה - שיטה של ציונות גדולה, של ציונות אמיתית, של ציונות ריאליסטית (כציונית ומעשית) בראית ההוה ונועצה ומעפילה בראית העתיד ובדרך לעתיד. איני בטוח אם אחס כסוגלים כבר להבין מה שאני אומר בפסוקים אלה. כשתגדלו עוד קצת חבינו בוודאי. וכשיתגרסכו (בעתיד) השיחות שלי עם הנציב העליון - יבין זאת

כל העם, כמו שהבינו זאת הידידים המועטים אשר קיבלו בסוד את השיחות האלה לקריאה.

קבענו שיטה כס:ית חדשה - סידור החובות ופלווה בין-לאומי (הודות לחריצותו והבנתו של קפלן). הגדלנו את מידות העליה (לטשח יש חלק רב בפעולה זו). ביצרנו את המסמעת והרימונו את הקרן של ההסתדרות הציונית.

להבהרת דרך חדשה זו התכוונו ההצעות המדיניות אשר הכינונו בוועדה הפוליטית: בדבר הפקידות ואפשרויותיה של הציונות בשעה זו, דבר שאלת הקרקע, המועצה המרוקקת, העליה ועוד. הצעות אלו סוסנו על ידי, ונוסחו אנגלית ע"י משה.

הדבר החמשי - המקיף וכולל כל ארבעת הדברים הראשונים - שרצינו הטעם - הוא: לחזק ולבצר את עמדת הפועל בתוך העם, להגביר את חנועת הפועלים בחוץ התנועה הציונית - חוץ כדי חיוניה וביצורה של הציונות כולה.

כל ימי האטנתי שעניני הפועל ועניני העם עולים בד בבד. רק בין האינטרסים המקבדיים של בעלי הבתים ובין האינטרסים של העם כולו יש ניגוד וסתירה. אבל אין כל ניגוד וסתירה בין האינטרסים האמתיים, ההיסטוריים של סעמי הפועלים ובין אלה של כלל-האומה. (שני הספרים "מסעמד לעם" ו"מסכרות" סוקדשים בעיקר לבירור רעיון זה, ביחוד שני המאמרים "הכשבר בציונות וחנועת הפועלים" ו"הפועל בציונות" ב"מסעמד לעם" - כמו כל הפרס "הפועל והאומה" בילקוט זה). ויש קשר אמיץ ומוכרח בין כוחו של הפועל בציונות ובין כוחה של הציונות.

מכנסת הכרת זו גם לתוך הנועת המועלים וגם התנועה הציונית כולה, היא, לדעתי, אחד הצרכים העיוניים הכי חיוניים בפעולת ההסברה ובפעולת ההגשמה. וכל מה שעשיתי בלוצרן גם בחוץ הסיעה שלנו, גם במו"מ עם שאר המפלגות וגם בדברי בקונגרס היו מכוונים לדבר זה. כל עבודתי בהסתדרות במסך כל ימי חיי ועבודתי המעטה בהסתדרות הציונית מקונגרס פרג ואילך - לאחר הכנסי לתוך ההנהלה - היו מודרכות מרעיון מרכזי זה, שעדיין לא נקלט במידה מספיקה לא רק בתנועה הציונית, אלא אפילו לא בתנועתנו אנו, גם בגולה וגם בארץ. כל הוויכוחים שהיו לי עם חברי בשנים האחרונות, וביחוד בימי "ההסכס" נובעים מחילוקי דעות בשאלת מכרעת זו.

אני מסתמך לע"ע בזאת. בטכחבי הבא אספר לכם מה עשה הקונגרס ובאיזו מידה תצלחתי להגשים את חמשת הסעיפים הנ"ל.

שלכם

אבא.